

ผลกระทบเรื่องการใช้สิทธิของผู้สัญญา

สิทธิของผู้สัญญา เป็นสิ่งที่ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างต้องรักษาไว้ เพื่อให้งานเป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งสัญญา และเกิดประโยชน์สูงสุดกับงานตามสัญญา ผู้ว่าจ้างต้องใช้สิทธิและรักษาสินทรัพย์ ให้ทำงานเป็นไปตามเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และได้คุณภาพตามวัตถุประสงค์ของสัญญา ผู้รับจ้างก็ต้องรักษาสินทรัพย์ เพื่อให้การปฏิบัติงานสองตัวไม่เกิดข้อโต้แย้งใด ๆ กับผู้ว่าจ้าง แบบสัญญาจ้างมีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้สัญญาไว้ ดังต่อไปนี้

สิทธิผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา

ข้อกำหนด ในแบบสัญญาจ้าง ข้อ 7. ระบุว่า ถ้าผู้รับจ้างมิเสนอแผนหรือมิได้ลงมือทำงาน ภายในกำหนดเวลา หรือไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา หรือมีเหตุทำให้เชื่อได้ว่าผู้รับจ้างไม่ทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หรือจะแล้วเสร็จล่าช้าเกินกว่ากำหนดเวลา หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือตกเป็นผู้ล้มละลาย หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษา ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญานี้ได้ และมีสิทธิจ้างผู้รับจ้างรายใหม่เข้าทำงานของผู้รับจ้างให้ลุ่สว่างไปได้ด้วย และการที่ผู้ว่าจ้างไม่ใช้สิทธิเลิกสัญญาดังกล่าวข้างต้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างพ้นจากความรับผิดชอบตามสัญญา

สิทธิของผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญานี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ว่าจ้างได้ใช้สิทธิ หากผู้รับจ้างทำผิดเงื่อนไขต่าง ๆ ตามที่ระบุในข้อกำหนด และให้สิทธิผู้ว่าจ้างทำการจ้างผู้รับจ้างรายใหม่เข้าทำงาน ต่อให้ลุ่สว่างไป

การทำให้สิทธิผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา เป็นเครื่องมือให้ผู้ว่าจ้างใช้ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างให้เป็นไปตามกำหนดเวลา และข้อกำหนดในสัญญา หรือคำสั่งของผู้ว่าจ้าง เพื่อให้งานลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งสัญญา เนื่องจากหากผู้รับจ้างกระทำผิดหรือไม่กระทำ ผู้ว่าจ้างจะใช้สิทธิดังกล่าว ซึ่งจะมีผลทำให้งานตามสัญญาดำเนินการต่อไปได้จนแล้วเสร็จ และควรให้สิทธิผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญาได้ตลอดเวลา เพื่อประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง โดยผู้ว่าจ้างยอมชำระราคางานที่ทาแล้วเสร็จ และราคาวัสดุสิ่งของที่ใช้ในการก่อสร้างรวมถึงค่าสินไหมทดแทน เมื่อมีเหตุผลสมควร เพราะมีผลดีต่อผู้ว่าจ้าง ในการแก้ปัญหาอุปสรรคระหว่างดำเนินการตามสัญญาได้ เช่นงานก่อสร้างกองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นต้น แต่การบอกเลิกสัญญาเป็นข้อกำหนดที่สิทธิผู้ว่าจ้างแต่ฝ่ายเดียว ผู้รับจ้างน่าจะได้รับสิทธิในการขอบอกเลิกสัญญา

จากการสำรวจผลกระทบนางุ่มผู้ว่าจ้าง พบว่า ผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่เคยใช้สิทธิบอกเลิกสัญญากับผู้รับจ้าง เพราะสาเหตุผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา ร้อยละ 58 และผู้รับจ้างทำผิดสัญญา หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ร้อยละ 55 และจากการสำรวจยังพบว่าควรกำหนดระยะเวลาตายตัวไว้ เพื่อให้ผู้ว่าจ้างใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานตามสัญญาในแง่การป้องกันกรณีพิพาท ร้อยละ 64 อีกทั้งเป็นสิทธิของผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญาร้อยละ 60 และจากการสำรวจยังพบว่า การทำให้สิทธิผู้รับจ้างในการขอบอกเลิกสัญญา มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานตามสัญญาของผู้รับจ้าง ร้อยละ 64 แต่ไม่มีเหตุผลใดเด่นชัด เช่น ผู้รับจ้างขาดทุนจำนวนมากจะขอใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาร้อยละ 30

ผลกระทบนางุ่มผู้รับจ้าง จากการสำรวจพบว่า ผู้รับจ้างเห็นว่า การทำให้สิทธิผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญาตามข้อกำหนด มีความเหมาะสมและไม่เหมาะสมไม่เด่นชัด แต่เมื่อดูเหตุผลของความไม่เหมาะสมแห่งข้อกำหนด ผู้รับจ้างก็ไม่กำหนดเหตุผลที่เด่นชัดเช่นเดียวกัน และจากการสำรวจยังพบว่า การทำให้สิทธิผู้รับจ้างในการขอบอกเลิกสัญญานั้น ผู้รับจ้างเห็นประโยชน์จากการได้รับสิทธิดังกล่าวไม่เด่นชัดนัก เช่นเดียวกัน

แนวปฏิบัติ

จากการศึกษา พบว่า การทำให้สิทธิผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา มีผลต่อการปฏิบัติงานตามสัญญา และควรกำหนดเวลาตายตัวแน่นอนก่อนการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา แต่เพื่อความเป็นธรรมควรให้ผู้รับจ้างมีสิทธิในการขอบอกเลิกสัญญา เช่นในกรณีเสียเปรียบผู้ว่าจ้างหรือกิจการขาดทุนจากการทำงานตามสัญญาจำนวนมาก และควรให้ผู้ว่าจ้างสามารถบอกเลิกสัญญาได้ตลอดเวลา ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างมีความจำเป็น และเพื่อประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง

สิทธิของผู้ว่าจ้างภายหลังบอกเลิกสัญญา

ข้อกำหนดในแบบสัญญาจ้าง ข้อ 18. ระบุว่า ผู้ว่าจ้างมีสิทธิใช้เครื่องจักรในการก่อสร้างสิ่งที่สร้างขึ้นชั่วคราวสำหรับงานก่อสร้าง และวัสดุต่างๆ ซึ่งเห็นว่าจะต้องสงวนเอาไว้เพื่อการปฏิบัติงานตามสัญญาตามที่เห็นสมควร และมีสิทธิริบหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาทั้งหมด หรือบางส่วนตามแต่จะเห็นสมควร

สิทธิของผู้ว่าจ้างภายหลังบอกเลิกสัญญานี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้งานตามสัญญาดำเนินต่อไปได้จนแล้วเสร็จ และให้สิทธิผู้ว่าจ้างริบหลักประกัน และเรียกค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นในการทำงานนั้นต่อให้แล้วเสร็จ

ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิหลังบอกเลิกสัญญานี้ สัญญาจ้างได้ให้สิทธิผู้ว่าจ้างริบหลักประกัน และยังคงเรียกค่าเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อีก และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการทำงานต่อจนแล้วเสร็จนั้น เป็นผลต่อผู้ว่าจ้างเพราะงานตามสัญญาสามารถดำเนินการต่อจนแล้วเสร็จ และยังกำหนดให้ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบค่าเสียหายต่างๆ นอกเหนือจากค่ารับซึ่งเงินค่าเสียหายนี้เข้าช้อน ซึ่งการให้สิทธิผู้ว่าจ้างกรณีเช่นนี้ FIDIC ได้กล่าวไว้ในข้อกำหนด ผู้รับจ้างล้มเหลวในการปฏิบัติตามคำสั่ง

FIDIC (1977) กำหนดว่า ในกรณีที่ผู้รับจ้างกระทำผิดสัญญาที่จะปฏิบัติงานให้ลุ่ลงไปในเวลาที่สมเหตุสมผลแล้ว ผู้ว่าจ้างมีสิทธิว่าจ้างและจ่ายค่าจ้างให้แก่บุคคลอื่น เพื่อปฏิบัติงานนั้นให้ลุ่ลงไปด้วยค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง โดยอาจเรียกคืนจำนวนเงินดังกล่าวจากผู้รับจ้าง หรือหักจากจำนวนเงินใดๆ ที่ครบกำหนดหรือใกล้ครบกำหนดที่จะต้องจ่ายแก่ผู้รับจ้าง

จากการสำรวจผลกระทบ ในแง่มุมผู้ว่าจ้าง เห็นว่าเป็นข้อกำหนดที่ให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิเรียกค่าเสียหายต่างๆ เพื่อดำเนินงานต่อจนแล้วเสร็จร้อยละ 77 และมีสิทธิริบหลักประกันตามที่เห็นสมควรร้อยละ 53 ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของข้อกำหนดทุกประการ

ผลกระทบในแง่มุมผู้รับจ้างพบว่า ผู้รับจ้างร้อยละ 66 เห็นว่าข้อกำหนดไม่เหมาะสม เพราะผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบค่าเสียหายต่างๆ และเป็นสิทธิที่ผู้รับจ้างต้องยอมรับแต่ฝ่ายเดียวร้อยละ 38 และผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบค่าเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร้อยละ 49

แนวปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ข้อกำหนดควรจำกัดขอบเขตค่าเสียหายไว้เช่นเดียวกับค่าปรับ เช่น กำหนดไว้ ตามข้อกำหนดในแบบสัญญาจ้างข้อ 20. ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2521

ค่าปรับและค่าเสียหาย

ข้อกำหนด ในสัญญาจ้างข้อ 17. ระบุว่าหากผู้ว่าจ้างเห็นว่าผู้รับจ้างจะไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาต่อไปได้ ผู้ว่าจ้างจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา และใช้สิทธิภายหลังบอกเลิกสัญญาก็ได้ และผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะปรับผู้รับจ้างจนถึงวันบอกเลิกสัญญาได้อีก และการกำหนดค่าเสียหาย ข้อ 19. ระบุว่าค่าปรับ

และค่าเสียหายซึ่งเกิดขึ้น ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะหักเอาจากจำนวนเงินค่าจ้างที่ค้างจ่ายหรือ จากเงินประกันผลงานของผู้รับจ้าง หรือบังคับจากหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาก็ได้

สัญญาจ้างกำหนดค่าปรับและค่าเสียหายไว้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิปรับ และมีสิทธิเรียกค่าเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้น จากเงินค่าจ้างที่ค้างจ่ายหรือจากหลักประกันต่างๆได้ ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างยังมิได้บอกเลิกสัญญา และเมื่อผู้ว่าจ้างเห็นว่าผู้รับจ้างไม่สามารถปฏิบัติงานตามสัญญาต่อไปได้ ผู้ว่าจ้างจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา และสิทธิภายหลังบอกเลิกสัญญาได้อีก และมีสิทธิที่จะปรับผู้รับจ้างจนถึงวันบอกเลิกสัญญาอีกด้วย

การให้สิทธิ ผู้ว่าจ้างในการเรียกเงินค่าปรับ และค่าเสียหายต่างๆ ในส่วนที่เกินค่าปรับมีผลดีต่อผู้ว่าจ้าง ในแง่งานตามสัญญาสามารถดำเนินการต่อไปได้จนแล้วเสร็จ โดยมีต้องบอกเลิกสัญญา และให้สิทธิผู้ว่าจ้างปรับผู้รับจ้างจนถึงวันบอกเลิกสัญญา และหากเกิดความเสียหาย ผู้ว่าจ้างยังสามารถให้ผู้รับจ้างรับผิดชอบรวมทั้งค่าใช้จ่ายต่างๆได้อีก จึงเป็นมาตรการที่ใช้ควบคุมให้ผู้รับจ้างปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา แต่ในข้อกำหนดไม่ได้กล่าวเด่นชัด ในลักษณะค่าเสียหายที่ผู้ว่าจ้างมีสิทธิเรียกร้องไม่กำหนดไว้

จากการสำรวจผลกระทบงานแง่มุมผู้ว่าจ้างเกี่ยวกับเรื่องสิทธิ พบว่าผู้ว่าจ้างร้อยละ 60 เห็นว่าข้อกำหนดเป็นการให้สิทธิผู้ว่าจ้างที่จะหักเงินค่าปรับ และค่าเสียหายจากเงินค่าจ้างที่ค้างจ่าย หรือจากหลักประกันต่างๆได้ก่อนการบอกเลิกสัญญา ซึ่งมีผลตรงตามวัตถุประสงค์ของข้อกำหนด ผลกระทบงานแง่มุมผู้รับจ้างเกี่ยวกับสิทธิ จากการสัมภาษณ์พบว่า เป็นสิทธิที่ไม่เป็นธรรมในการเรียกค่าเสียหายในส่วนที่เกินวงเงินค่าปรับ และจากการสำรวจพบว่า มีผู้รับจ้างบางส่วนเห็นว่า การเรียกค่าเสียหาย ข้อกำหนดไม่ระบุสาเหตุไว้ชัดเจนร้อยละ 25 และผู้รับจ้างต้องรับภาระค่าใช้จ่ายแต่ฝ่ายเดียวร้อยละ 28

แนวปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายในเรื่องสิทธินั้น ข้อกำหนดควร

ระบุสาเหตุที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายกำกับไว้ในข้อกำหนด เช่น ค่าเสียหายจากผู้ว่าจ้าง
ได้ใช้ประโยชน์ล่าช้า หรือค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างงานนั้นต่อให้แล้วเสร็จ เป็นต้น

กรณีพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

ข้อกำหนด งานแบบสัญญาจ้าง ข้อ 21. ระบุว่า ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น ระหว่างคู่สัญญา
เกี่ยวกับข้อกำหนดแห่งสัญญานี้ หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญานี้ และคู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันได้ ให้
เสนอข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาโตตุลาการ เพื่อพิจารณาชี้ขาด โดยคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ
หรือของอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาด ให้ถือเป็นเด็ดขาดและถึงที่สุดผูกพันคู่สัญญา

สัญญาจ้างกำหนด กรณีพิพาทและอนุญาโตตุลาการไว้ มีจุดประสงค์เพื่อให้คู่สัญญาสามารถแก้ไข
ข้อโต้แย้งที่เกี่ยวกับข้อกำหนดและการปฏิบัติตามสัญญา เพื่อใช้ชี้ขาดและผูกพันคู่สัญญา การใช้กรณีพิพาทและ
อนุญาโตตุลาการนี้ จะมีผลคือคู่สัญญานำการชี้ขาดข้อโต้แย้งระหว่างคู่สัญญา และเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย
แต่เป็นข้อกำหนดที่ให้อำนาจหัวหน้าส่วนราชการ เลือกกำหนดตามความเหมาะสม และการใช้วิธีอนุญา
โตตุลาการ อาจมีผลคือต้องทำตามสัญญาของผู้รับจ้างงานส่วนที่เหลือ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้วิธีอนุญา
โตตุลาการของ Clough , R.

FIDIC (1977) กำหนดว่าถ้ามีข้อพิพาท หรือข้อโต้แย้งระหว่างคู่สัญญา วิศวกรควบคุมงาน
จะตัดสินข้อโต้แย้งภายใน 90 วัน หลังจากที่ได้รับคำร้องจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และส่งคำตัดสินนั้นไปยัง
คู่สัญญาเพื่อทราบผลการตัดสิน หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่พอใจในคำตัดสิน ก็ให้ใช้วิธีอนุญาโตตุลาการแก้ไข
ข้อโต้แย้งภายใน 90 วัน

บทบัญญัติ (2532) กล่าวว่าข้อโต้แย้งที่ไม่สามารถยุติกันได้ คู่กรณีอาจจำเป็นต้อง
ต้องนำข้อพิพาทนั้นมาศาลพิจารณาชี้ขาด การตั้งอนุญาโตตุลาการ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะเลือกนำมาใช้ เพื่อ
ยุติข้อโต้แย้งก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล

จากการสำรวจผลกระทบนางผู้ว่าจ้าง พบว่า ผู้ว่าจ้างร้อยละ 79 เห็นด้วยในการใช้ชีวิต อนุญาตตุลาการแก้ไขข้อพิพาท เพราะสามารถชี้ขาดข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทได้เด็ดขาด และถึงที่สุด และเป็นธรรมทั้งสองฝ่ายร้อยละ 62 และยังพบว่าผู้ว่าจ้างเห็นว่าสาเหตุการเกิดกรณีพิพาทเกิดจากเกือบทุกข้อกำหนดในสัญญา แต่ไม่มีข้อกำหนดใดเด่นชัด เช่น เอกสารแนบท้ายสัญญาขัดแย้งกันร้อยละ 43 จากกรณีแบบบูรณาการละเอียดคลาดเคลื่อนร้อยละ 45 เป็นต้น

ผลกระทบนางผู้รับจ้าง พบว่าผู้รับจ้างร้อยละ 66 เห็นด้วยกับการใช้ชีวิตอนุญาตตุลาการแก้ไขข้อพิพาท เพราะสามารถชี้ขาดข้อโต้แย้งได้เด็ดขาดและถึงที่สุดร้อยละ 42 แต่จากการสำรวจพบว่าผู้รับจ้างไม่ค่อยเลือกการใช้ชีวิตอนุญาตตุลาการชี้ขาดข้อโต้แย้ง เนื่องจากไม่พบว่ามีสาเหตุใดเด่นชัด

แนวปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับกรณีพิพาทและอนุญาตตุลาการ มีผลต่อผู้ว่าจ้าง และผู้รับจ้างในการแก้ไขข้อพิพาทข้อโต้แย้ง ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีเพราะเป็นวิธีการชี้ขาดข้อโต้แย้ง ที่ใช้ระยะเวลาพิจารณาจำกัดเพราะหากมีการนำข้อพิพาทขึ้นฟ้องร้องศาล คู่สัญญาอาจไม่คุ้มค่ากับการต้องเสียเวลารอจนคดีถึงที่สุดได้ ดังนั้น การใช้ชีวิตอนุญาตตุลาการจึงมีผลดีต่อคู่สัญญา เนื่องจากสามารถยุติข้อพิพาทได้เด็ดขาดและถึงที่สุด จึงมีผลดีต่อระยะเวลาการก่อสร้างตามสัญญาที่เหลือ เพื่อดำเนินงานต่อจนแล้วเสร็จต่อไป จึงควรมุ่งเน้นให้ผู้ว่าจ้างกำหนดไว้ทุกสัญญาจ้าง เพราะมีผลดีต่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

หลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา

ข้อกำหนด แบบเบสสัญญาจ้าง ข้อ 3. ระบุว่าในขณะที่ทำสัญญาผู้รับจ้างต้องนำหลักประกันมามอบให้แก่ผู้ว่าจ้าง เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา และผู้ว่าจ้างจะคืนค่าที่เมื่อผู้รับจ้างพ้นจากข้อผูกพันตามสัญญาแล้ว

หลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา นี้ มีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้ว่าจ้างมีหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา โดยผู้รับจ้างจะปฏิบัติตามงานของผู้ว่าจ้างจนแล้วเสร็จ

หลักประกันสัญญา ที่ผู้รับจ้างสามารถใช้เป็นหลักประกันมีจำนวน 4 ชนิด ประกอบด้วย เงินสด เช็คนาคาร์ หนังสือค้ำประกันของธนาคารภายในประเทศ และพันธบัตรรัฐบาลไทย การมีหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา มีผลค้ำประกันเป็นมาตรการของผู้ว่าจ้าง เพื่อป้องกันการละทิ้งงานของผู้รับจ้าง ซึ่งตรงกับการกล่าวถึงเงินประกันการก่อสร้าง จึงมีผลดีต่อผู้ว่าจ้างในการควบคุมการปฏิบัติงานตามสัญญา

FIDIC (1977) กำหนดว่า ถ้าสัญญาจ้างต้องการให้ผู้รับจ้างประกันการปฏิบัติงานตามสัญญา ผู้รับจ้างต้องเอาหลักประกันวงเงินที่กำหนดไว้มามอบให้แก่ผู้ว่าจ้างภายใน 28 วัน หลังจากที่ได้รับหนังสือยอมรับ และสถาบันที่รับประกันต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าจ้างตามที่อยู่สัญญาได้ตกลงกัน จนกระทั่งการปฏิบัติงานตามสัญญาแล้วเสร็จ พร้อมแก้ไขความชำรุดบกพร่องของสัญญาแล้ว และผู้ว่าจ้างจะคืนหลักประกันให้ผู้รับจ้างภายใน 14 วันหลังการออกใบรับรอง

มาตพ พงศทัต (2528) กล่าวว่าเงินประกันการก่อสร้างจำเป็นต้องมี ก็เพื่อที่จะมีการค้ำประกันให้ผู้รับจ้างมีความรับผิดชอบกับการก่อสร้างมากขึ้น ในกรณีที่ผู้รับจ้างทำงานล่าช้าไม่สำเร็จ หรือเกิดผลเสียหายแก่งาน

จากการสำรวจผลกระทบบางแห่งของผู้ว่าจ้าง พบว่าผู้ว่าจ้างร้อยละ 55 เห็นว่ามูลค่าหลักประกันตามที่ได้กำหนดไว้ในสัญญามีมูลค่าเพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามสัญญาของผู้รับจ้าง

ผลกระทบบางแห่งของผู้รับจ้างร้อยละ 60 พบว่ามูลค่าหลักประกันในอัตราร้อยละ 5 ของวงเงินที่จัดหามีมูลค่าเหมาะสมและสามารถยอมรับได้

แนวปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา เป็นข้อกำหนดที่มีผลดีต่อผู้ว่าจ้าง และผู้รับจ้างสามารถยอมรับได้ จึงเป็นข้อกำหนดที่เหมาะสม

ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและการสำรวจ ข้อกำหนดในแบบสัญญาจ้างของสำนักงานกฤษฎีกา และแบบสัญญาจ้างอื่น ที่มีผลต่อการใช้สิทธิของคู่สัญญา มีดังต่อไปนี้

1. การหักเงินประกันผลงาน เงินประกันผลงานเป็นเงินที่ผู้ว่าจ้างหักไว้ในแต่ละงวดงานเพื่อเป็นประกันผลงาน ในระหว่างผู้รับจ้างปฏิบัติงานตามสัญญา เพื่อการแก้ไขความชำรุด บกพร่องของงาน ก่อนผู้ว่าจ้างจะรับมอบงานจากผู้รับจ้าง ซึ่งมีผลให้ผู้ว่าจ้างของผู้รับจ้างจะถูกหักไว้ในแต่ละงวดงาน แต่ผู้รับจ้างมีสิทธิที่จะขอเงินประกันผลงานคืน โดยวางหนังสือคำประกันของธนาคารภายในประเทศ มาวางไว้ต่อผู้ว่าจ้างเพื่อเป็นหลักประกันแทน จึงเป็นข้อกำหนดที่มีแล้วเป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่าย เพราะผู้ว่าจ้างก็มีหลักประกันผลงานของผู้รับจ้างขณะปฏิบัติงาน และผู้รับจ้างก็มีสิทธิวางหนังสือคำประกันของธนาคารเพื่อขอรับเงินประกันคืน จึงเป็นข้อกำหนดที่เหมาะสม ในด้านสิทธิของคู่สัญญา

2. ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของงานจ้าง สัญญาจ้างกำหนดว่าเมื่องานตามสัญญาแล้วเสร็จบริบูรณ์และผู้ว่าจ้างได้รับมอบงานจากผู้รับจ้างแล้ว หากมีเหตุชำรุดบกพร่องหรือเสียหายเกิดขึ้นจากงานจ้างนี้ ภายในเวลาที่กำหนดไว้ เนื่องจากผู้รับจ้างใช้วัสดุไม่ถูกต้อง หรือทำไว้ไม่เรียบร้อย หรือทำไม่ถูกต้องตามมาตรฐานแห่งหลักวิชา ผู้รับจ้างจะต้องรีบทำการแก้ไขให้เป็นที่ยอมรับ โดยผู้ว่าจ้างไม่ต้องออกเงินค่าทั้งสิ้น หากผู้รับจ้างปิดพริ้ว หรือไม่ทำการแก้ไขให้ถูกต้องเรียบร้อย ภายในเวลาที่ผู้ว่าจ้างกำหนด ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะทำการนั้นเอง หรือจ้างผู้อื่นทำที่งานนั้น โดยผู้รับจ้างต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้รับจ้างต้องปฏิบัติตามสัญญาอย่างถูกต้องตามแบบรูปและรายการละเอียด หรือตามมาตรฐานแห่งหลักวิชา เพราะผู้รับจ้างยังคงต้องรับผิดชอบต่องานจ้างภายหลังจากแล้วเสร็จบริบูรณ์ ณ ช่วงเวลาที่กำหนดไว้ ฉะนั้นผู้ว่าจ้างจะใช้สิทธิดังกล่าว ซึ่งผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดขึ้น จึงเป็นข้อกำหนดที่เหมาะสม เพราะงานตามสัญญาจะได้รับการแก้ไขให้ใช้งานได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. การควบคุมงานของผู้รับจ้าง สัญญาจ้างกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีผู้แทนที่ได้รับมอบอำนาจ จากผู้รับจ้างซึ่งทำงานเต็มเวลาเป็นผู้ควบคุมงาน การแต่งตั้งผู้ควบคุมงานจะต้องทำเป็นหนังสือ และได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะขอให้เปลี่ยนตัวผู้แทนที่ได้รับมอบหมายนั้น และผู้รับจ้างจะต้องทำการเปลี่ยนตัวโดยพลัน และไม่คิดราคาเพิ่มหรืออ้างเป็นเหตุเพื่อขยายอายุสัญญา อันเนื่องมาจากเหตุนี้ ซึ่งมีผลกระทบให้ผู้รับจ้างต้องทำการเปลี่ยนผู้ควบคุมงาน ในระหว่างการปฏิบัติงานตามสัญญา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จของงาน หรือผู้รับจ้างต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม แต่เมื่อคำนึงถึงจุดประสงค์ของข้อกำหนด เพื่อให้ผู้รับจ้างควบคุมงานที่รับจ้างอย่างเอาใจใส่ ด้วยประสิทธิภาพและความซื่อสัตย์ และมีผู้แทนทำงานเต็มเวลาเพื่อเป็นผู้ควบคุมงาน จึงเป็นข้อกำหนดที่ให้ผู้ว่าจ้างในการเปลี่ยนตัวผู้แทน เพื่อให้ผู้รับจ้างเคร่งครัดในการควบคุมงานตามสัญญา แต่จากผลการสำรวจพบว่า ผู้รับจ้างเห็นว่าควรให้ผู้รับจ้างในการขอเปลี่ยนตัวผู้ควบคุมงานของผู้ว่าจ้าง เมื่อไม่ได้รับความเห็นชอบ ในการควบคุมงาน

4. การจ่ายเงินแก่ลูกจ้าง สัญญาจ้างกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะเอาเงินค่าจ้าง ที่จะต้องจ่ายแก่ผู้รับจ้างมาจ่ายให้แก่ลูกจ้างของผู้รับจ้าง ถ้าผู้รับจ้างไม่จ่ายเงินค่าจ้าง หรือค่าทดแทนอื่นใดแก่ลูกจ้าง และให้ถือว่าผู้ว่าจ้างได้จ่ายเงินจำนวนนั้น เป็นค่าจ้างแก่ผู้รับจ้างตามสัญญาแล้ว ซึ่งมีผลต่อฐานะการเงินของผู้รับจ้าง หากผู้รับจ้างไม่จ่ายเงินค่าจ้างแก่ลูกจ้างตามอัตราและกำหนดเวลาที่ได้ทำข้อตกลงหรือสัญญาไว้ ซึ่งเมื่อคำนึงถึงความเป็นธรรมในการจ้างงานแล้ว จึงเห็นว่าการให้ผู้ว่าจ้างดังกล่าวเหมาะสม

5. งานพิเศษและการแก้ไขงาน ข้อกำหนดระบุว่า ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานพิเศษซึ่งไม่ได้แสดงไว้หรือรวมอยู่ในเอกสารสัญญา หากงานพิเศษนั้นๆ อยู่ในขอบข่ายแห่งวัตถุประสงค์ของสัญญานี้ นอกจากนี้ผู้ว่าจ้างยังมีสิทธิสั่งให้เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขแบบรูปและข้อกำหนดต่างๆ ในเอกสารสัญญานี้ด้วย โดยไม่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะแต่อย่างใด และในการตกลงกำหนดอัตรา หรือราคาสำหรับงานพิเศษ หรืองานที่เพิ่มเติมขึ้นหรือตัดทอนลง ในการตกลงกันไม่ได้ผู้รับจ้างอาจสงวนสิทธิที่จะใช้วิธีอื่นนอกเหนือจากการพิจารณาซึ่งขาดได้ ซึ่งการให้ผู้ว่าจ้างดำเนินการนี้ไม่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะแต่อย่างใด เมื่อผู้ว่าจ้างสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานพิเศษหรือแก้ไขงานและในการตกลงราคากันไม่ได้ ผู้รับจ้าง

สามารถใช้วิธีอนุญาโตตุลาการชี้ขาดได้ ซึ่งการทำให้สิทธิผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างเช่นนี้ จึงเป็นข้อกำหนดที่เหมาะสม เพราะงานตามสัญญาสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมโดยสัญญาไม่เป็นโมฆะ และไม่หยุดชะงัก

6. ข้อกำหนดในแบบสัญญาจ้างอื่น ที่มีผลกระทบต่อการใช้สิทธิของผู้สัญญา มีดังนี้

6.1 การถือกรรมสิทธิของผู้ว่าจ้าง แบบสัญญาจ้างของสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2521 ข้อ 7. กล่าวว่า ผู้รับจ้างยินยอมให้บรรดางานที่ผู้รับจ้างได้ทำขึ้น รวมทั้งโรงงาน สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งของต่างๆ ที่ได้นำมาไว้ ณ สถานที่ทำงานจ้าง ให้กรรมสิทธิตกเป็นของผู้ว่าจ้างทั้งสิ้น แต่ถ้ามีอันตรายหรือความเสียหายใดๆ เกิดขึ้น ผู้รับจ้างต้องเป็นผู้รับผิดชอบและจัดหามาใหม่หรือแก้ไขให้คืนดีภายในพันธะที่อยู่ตามสัญญาอันยังไม่ถึงที่สุด การทำให้สิทธิดังกล่าวมีผลต่อการปฏิบัติงานตามสัญญา เนื่องจากเป็นสิทธิที่สามารถป้องกันการละทิ้งงานได้ เพราะผู้รับจ้างไม่สามารถนำเอากลับคืนไปได้ ก่อนงานตามสัญญาแล้วเสร็จบริบูรณ์ อีกทั้งการว่าจ้างผู้รับจ้างรายอื่น เพื่อเข้าทำงานนั้นต่อหากผู้รับจ้างละทิ้งงาน ผู้ว่าจ้างมีสิทธิใช้เครื่องมือใช้และวัสดุต่างๆ เพื่อการปฏิบัติงานตามสัญญาต่อไป จึงเป็นข้อกำหนดที่เหมาะสม เพื่อให้งานตามสัญญาดำเนินการต่อไปได้จนแล้วเสร็จ

6.2 ห้ามผู้รับจ้างโอนสิทธิการเรียกร้องตามสัญญาให้บุคคลอื่นไม่ว่ากรณีใดๆ เช่นการเรียกร้องค่าชดเชยต่างๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้ว่าจ้างเพราะจะไม่มีบุคคลที่สามเข้ามาเรียกร้องสิทธิ แทนผู้รับจ้าง

6.3 สิทธิเข้าใช้งานก่อนงวดสุดท้าย ก่อนวันรับมอบงานครั้งสุดท้ายผู้ว่าจ้างมีสิทธิเข้าครอบครอง หรือใช้งานหรือบางส่วนองงาน แต่ยังคงความผิดอันใดที่ระบุไว้ในสัญญาไว้ที่ผู้รับจ้าง เช่นงานสร้างถนน เป็นต้น ซึ่งส่งผลทำให้ผู้ว่าจ้างหรือบุคคลอื่นใดได้ใช้ประโยชน์ในกรณีสาธารณะ ก่อนกำหนดเวลาแล้วเสร็จ เนื่องจากงานบางสัญญาจะมีระยะเวลาแล้วเสร็จมานาน หากไม่มีข้อกำหนดดังกล่าว ผู้ว่าจ้างยังคงไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ แม้ผู้ว่าจ้างจะมีสิทธิถือกรรมสิทธิแล้วก็ตาม จึงมีผลดีต่อผู้ว่าจ้างและสาธารณะชน

ข้อกำหนดของ FIDIC ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อกำหนดของ FIDIC ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้สัญญา ได้กำหนดไว้ในเงื่อนไขของระเบียบสำหรับการอ้างสิทธิ การโอนสิทธิและหน้าที่ และพันธะทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มีข้อกำหนดที่ได้กล่าวไว้ในแบบสัญญาจ้างของราชการ ดังต่อไปนี้

1. การอ้างสิทธิภายใต้หลักประกันการปฏิบัติงาน ก่อนจะทำการเรียกร้องใดๆภายใต้หลักประกันการปฏิบัติงานนั้น ทางผู้ว่าจ้างจะแจ้งให้ผู้รับจ้างทราบ โดยชี้แจงลักษณะข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับงานตามสัญญา
2. หนังสืออ้างสิทธิ ถ้าผู้รับจ้างตั้งใจจะอ้างสิทธิเรียกร้องค่าจ้างเพิ่มเติมใดๆ ผู้รับจ้างจะต้องยื่นความจำนงให้วิศวกรควบคุมงานภายใน 28 วัน หลังจากเหตุการณ์ที่เป็นชนวนทำให้เกิดการเรียกร้องนั้นได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก
3. การบันทึกานช่วงเวลา ผู้รับจ้างจะต้องเก็บบันทึกตามความเป็นและเพียงพอ ต่อการชี้แจงการแจ้งเหตุการณ์เรียกร้อง เพื่อให้วิศวกรควบคุมงานตรวจสอบ และวิศวกรควบคุมงานอาจสั่งให้ผู้รับจ้างเก็บบันทึกใดๆต่อไปตามสมควร
4. เนื้อหาสาระของการอ้างสิทธิภายใน 28 วัน ของการแจ้งเหตุที่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น ผู้รับจ้างต้องส่งรายละเอียดปลีกย่อยของงานที่อ้างสิทธิ ตามมูลเหตุที่เป็นชนวนทำให้เกิดขึ้นแก่วิศวกรควบคุมงานและจะต้องส่งบัญชีสุดท้ายภายใน 28 วัน เมื่อเหตุการณ์นั้นสิ้นสุดลง
5. การจ่ายเงินของการอ้างสิทธิ ผู้รับจ้างจะได้รับสิทธิที่จะรวมไว้ในเงินค่าจ้างตามงวดงานที่วิศวกรควบคุมงานจะพิจารณาให้แก่ผู้รับจ้าง โดยมีเงื่อนไขว่าผู้รับจ้างต้องส่งรายละเอียดจนวิศวกรควบคุมงานสามารถกำหนดจำนวนได้ครบถ้วน
6. การโอนสิทธิสัญญาจ้าง ผู้รับจ้างจะต้องไม่โอนสิทธิแห่งสัญญาจ้าง หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสัญญาจ้าง หรือผลประโยชน์ภายใต้สัญญาจ้างโดยปราศจากการยินยอมของผู้ว่าจ้าง

7. วิศวกรมีสิทธิคัดค้านการแต่งตั้งผู้แทนผู้รับจ้าง วิศวกรควบคุมงานมีสิทธิให้ผู้รับจ้างย้าย ผู้ใดก็ตามที่ผู้รับจ้างว่าจ้างมาออกจากงานทันทีที่วิศวกรควบคุมงานเห็นว่าไม่เหมาะสม และผู้รับจ้างต้อง จัดหาทดแทนในทันทีเท่าที่จะเป็นไปได้

สรุป

จากการศึกษาข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของคู่สัญญา ผู้วิจัยพบว่าข้อกำหนดแบบสัญญาจ้างของ ราชการเกือบทั้งหมดทำให้สิทธิเฉพาะผู้ว่าจ้าง แม้สิทธิดังกล่าวผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องได้ แต่ผู้รับจ้าง ต้องใช้สิทธิตามกฎหมาย จึงสามารถเรียกร้องสิทธิได้ ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงข้อกำหนด เพื่อระบุ สิทธิของผู้รับจ้างให้ปรากฏในสัญญาจ้าง อีกทั้งเพิ่มสิทธิของผู้ว่าจ้าง เพื่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดี ดังต่อไปนี้

1. ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา เมื่อผู้รับจ้างปฏิบัติงานผิดข้อ กำหนดในสัญญาผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ กลุ่มผู้รับจ้างให้ความเห็นว่าไม่เป็นธรรม และส่งผล กระทบต่อสิทธิของผู้รับจ้าง

เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อคู่สัญญา ผู้วิจัยจึงเสนอความคิดเห็นในข้อกำหนดแห่งสัญญา ควร ระบุสิทธิแก่ผู้รับจ้างในการบอกเลิกสัญญานกรณีต่างๆไว้ด้วย และควรมีสิทธิแก่ผู้ว่าจ้างในการบอกเลิก สัญญาได้ตลอดเวลา

2. ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิผู้ว่าจ้างเรียกค่าเสียหายภายหลังบอกเลิกสัญญา กลุ่มผู้รับจ้าง เห็นว่าหากค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและอาจเกิดกรณีพิพาทขึ้นได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ข้อ กำหนดควรระบุลักษณะความเสียหาย และค่าใช้จ่ายที่ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบไว้ให้ชัดเจน และควรกา หนดเวลาตายตัวก่อนที่ผู้ว่าจ้างจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา

3. ข้อกำหนดเกี่ยวกับกรณีพิพาทและอนุญาโตตุลาการ คู่สัญญาเห็นว่า เป็นผลดีต่องานก่อสร้าง เนื่องจากงานตามสัญญาไม่หยุดชะงัก เมื่อเกิดกรณีพิพาท เนื่องจากเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่คู่สัญญาจะได้รับ ความเป็นธรรมในการชี้ขาดข้อโต้แย้ง ผู้วิจัย จึงเห็นสมควรให้มีการใช้วิธีอนุญาโตตุลาการ ในทุกสัญญา จ้าง

4. การควบคุมงานของผู้รับจ้าง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรให้สิทธิผู้รับจ้างในการขอเปลี่ยนแปลง ตัวผู้ควบคุมงานของผู้ว่าจ้าง เมื่อผู้รับจ้างไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการควบคุมงาน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ ปัญหาจากข้อกำหนดในสัญญาจ้างก่อสร้างต่างๆ ผู้วิจัยพบว่ามี บางข้อกำหนด ที่ควรกำหนดไว้ในแบบสัญญาจ้างของราชการ ดังนี้

1. การสั่งหยุดงานชั่วคราว การสั่งหยุดงานโดยผู้ว่าจ้าง เมื่อครบกำหนดเวลา และผู้รับ จ้างได้ยื่นความจำนงต่อผู้ว่าจ้างถึงความต้องการขออนุญาตปฏิบัติงานที่ถูกสั่งหยุดไว้ ถ้าไม่ได้รับแจ้งจาก ผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิว่าเป็นการลดงานหรือยุติงานจ้างได้

2. แบบก่อสร้างจริง ควรมีข้อกำหนดให้ผู้รับจ้างจัดทำแบบก่อสร้างจริง มอบให้ผู้ว่าจ้าง ภายหลังปฏิบัติงานตามสัญญาแล้วเสร็จ

3. การถือกรรมสิทธิ์ของผู้ว่าจ้าง ควรมีข้อกำหนดให้งานที่ผู้รับจ้างได้ทำขึ้นและวัสดุอุปกรณ์ ที่ผู้รับจ้างนำมาใช้ ณ สถานที่ทำงานจ้าง ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ว่าจ้างทั้งสิ้น

4. การห้ามโอนสิทธิเรียกร้อง ควรมีข้อกำหนดห้ามโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาให้บุคคลอื่น ไม่ว่ากรณีใด ๆ

5. การเข้าครอบครองงานก่อนการแล้วเสร็จ ควรมีข้อกำหนดการให้สิทธิผู้ว่าจ้างเข้าใช้ งานก่อนงวดสุดท้าย เมื่อผู้ว่าจ้างมีความจำเป็น